

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kodin yleisyys ikääntyneiden kuolinpaikkana

Leena Forma, dosentti, tutkimusjohtaja

Itä-Suomen yliopisto

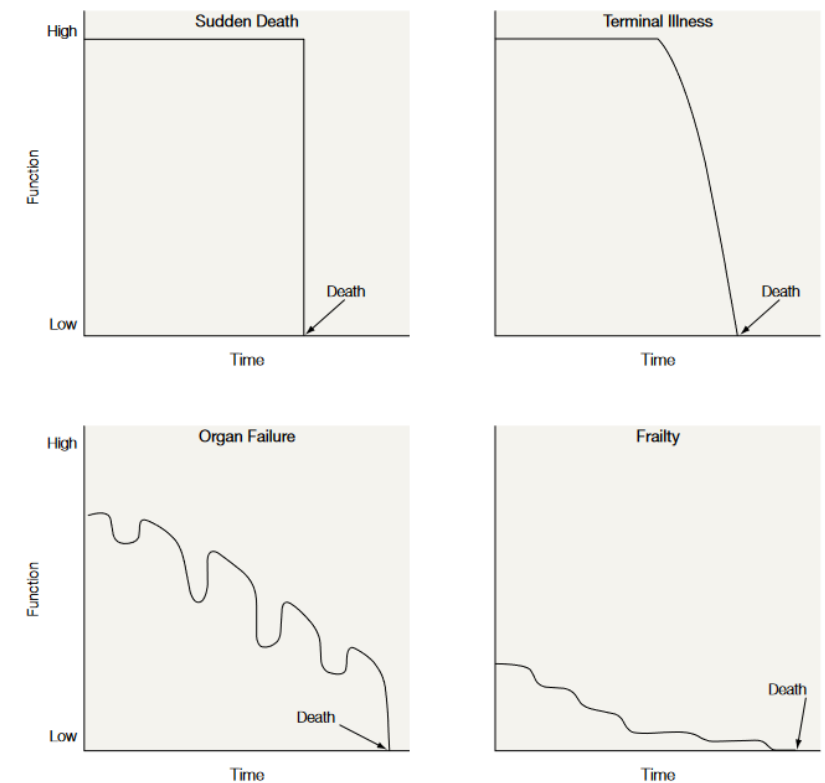
Syysseminaari 29.10.2024

Johdanto

- Kuolinpaikka – hoitopolun päätepiste?
- Erilaiset polut elämän lopussa (Kuva, Lunney ym. 2003)
- "Kotona loppuun saakka"
- Kotisairaalahoidon yleistymisen ja kehittyminen mahdollistaa elämän loppuvaiheen hoidon kotona? (Lämsä ym. 2021)

Figure 1. Theoretical Trajectories of Dying

Esityksen tarkoitus

- Esitellä tapoja tarkastella ikääntyneiden kuolinpaikkaa sekä tuloksia vuosien varrelta
 - Kuolinpaikkaan päätyminen
 - Ikä- ja sukupuoliryhmien väliset erot
 - Alueelliset erot
 - Suomen ja Norjan väliset erot
 - Viimeaikaiset muutokset (korona-aika)
- Esittää jatkotutkimusajatuksia

COCTEL-hanke

- Yleistyvä pitkäikäisyys ja sosiaali- ja terveyspalvelujen uudet haasteet, Tampereen yliopisto
- Tutkimuskohteet
 - Ikääntyneiden sote-palvelujen käyttö ja kustannukset viimeisinä elinvuosina ja pidempään eläneillä
 - Hoitopolut ja kuolinpaikat
 - Iän, sukupuolen, sairastavuuden ja alueen yhteydet edellä mainittuihin
 - Kehityskulut 1998-2022
- Useita Akatemian rahoituksia, KAKS, Kela
- Osa Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikön toimintaa (CoE AgeCare)

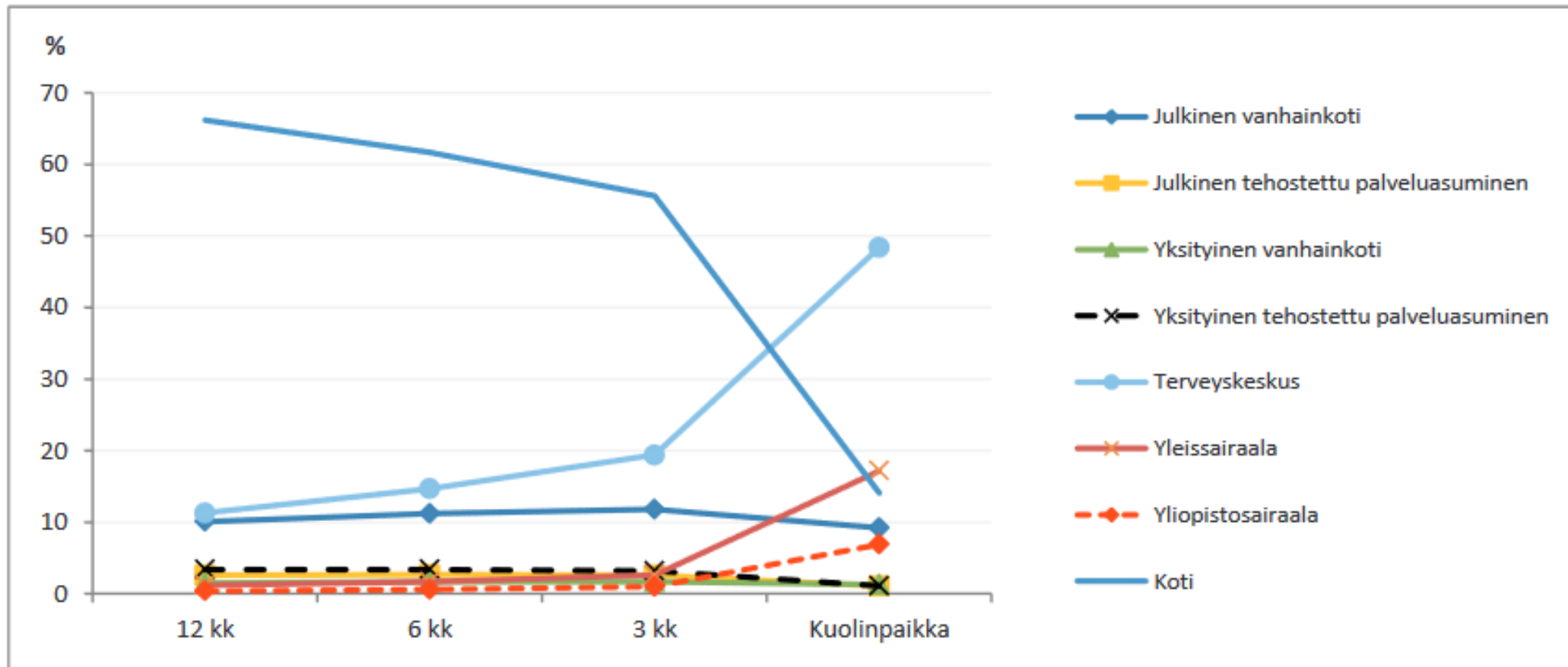

COCTEL-hankkeen aineisto

- Rekisteriaineisto (Tilastokeskus, THL, Kela)
- Kaikki suomalaiset vähintään 70-vuotiaana kuolleet tiettyinä vuosina
 - Palvelujen käyttö viimeisen kahden tai viiden vuoden ajalta
 - Verrokeilta vastaavalta ajalta (kaltaistus: ikä, sukupuoli, kotikunta)
- Kuolinpaikka hoitoilmoitusrekisterin pohjalta
 - Sairaala
 - Terveyskeskus
 - Pitkäaikaishoito (vanhainkoti, tehostettu palveluasuminen)
 - Koti (ei hoitopaikka)
- Vrt. Kuolemansyyt / Kuolinpaikka
 - 1 = terveydenhuollon toimintayksikkö (sairaala, terveyskeskus, poliklinikka), ei ambulanssi, 2 = koti, asunto (oma tai vieraan), myös kesämökki, 3 = muu (sis. vanhainkodit vuodet 1998-2013), 4 = ulkomaat, 5 = sosiaalihuollon toimintayksikkö, 9 = tuntematon, blanco = ei kuolintodistusta

Eri hoitopaikoissa ja kotona olleiden osuudet 12 kk, 6 kk ja 3 kk ennen kuolemaa ja kuolinpäivänä vuosina 2002-2008, n=241 061

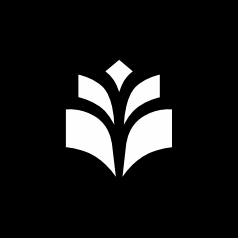

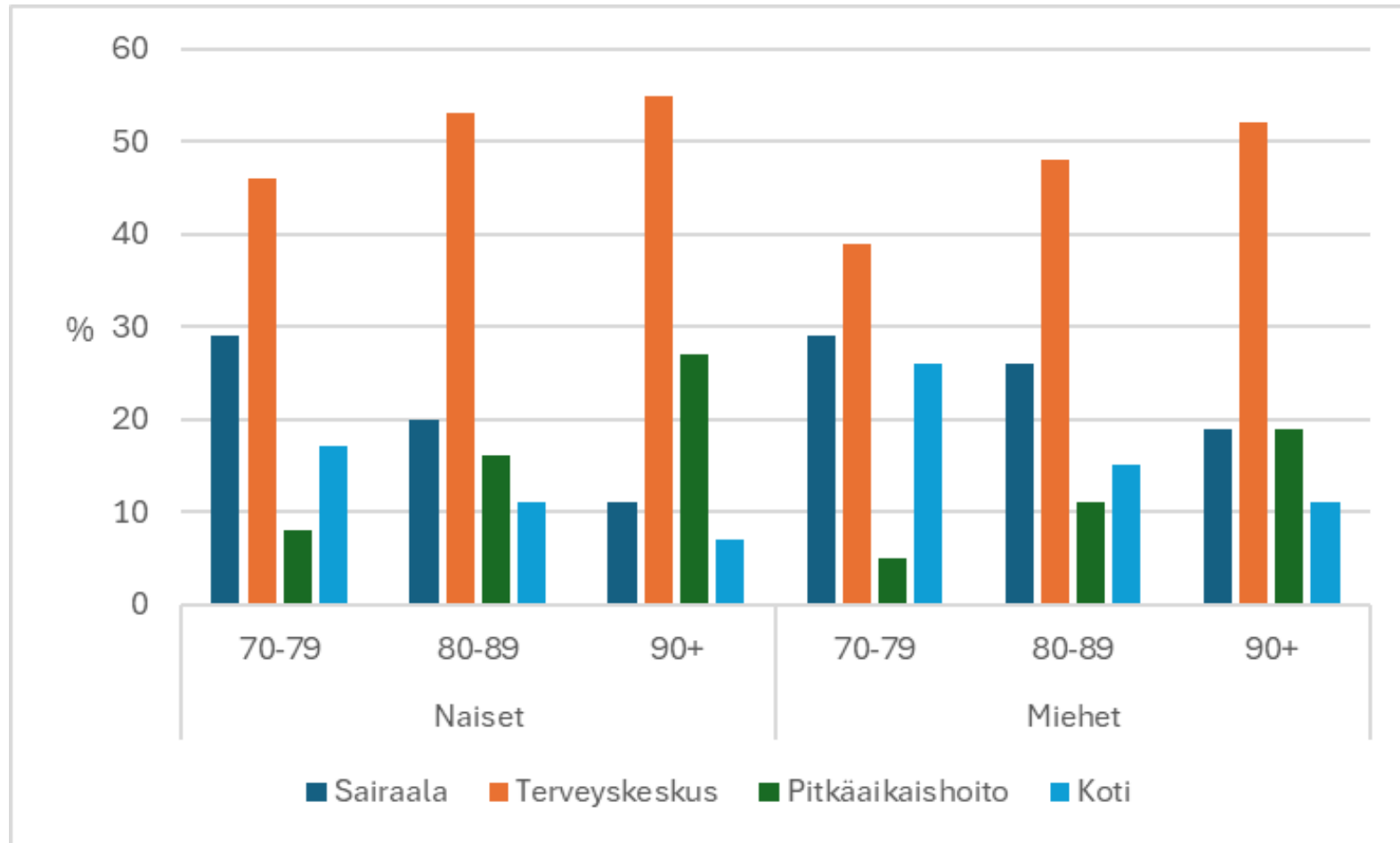
Päivät kuolinpaikassa ja viimeinen paikka ennen kuolinpaikkaa

Table IV. Number of days in the PoD and the last place before PoD.

	Finland				
	Hospital	Health centre	Nursing home	Sheltered housing	Not in institution
Days in PoD					
<i>M (SD)</i>	15 (44)	69 (110)	233 (149)	196 (151)	214 (156)
Median	5	20	347	183	277
Last place before PoD (%)					
No transfers ^b	1.1	9.4	48.9	36.5	46.1
Hospital		41.2	9.2	11.1	20.5
Health centre	19.1		30.3	36.9	27.5
Nursing home	2.7	2.9		2.4	2.9
<i>Short term</i>					
<i>Long term</i>					
Sheltered housing	5.2	8.3	2.5		3.0
Home	71.9	38.2	9.1	13.1	
Total	100	100	100	100	100

Ikä- ja sukupuoliryhmien erot (2008)

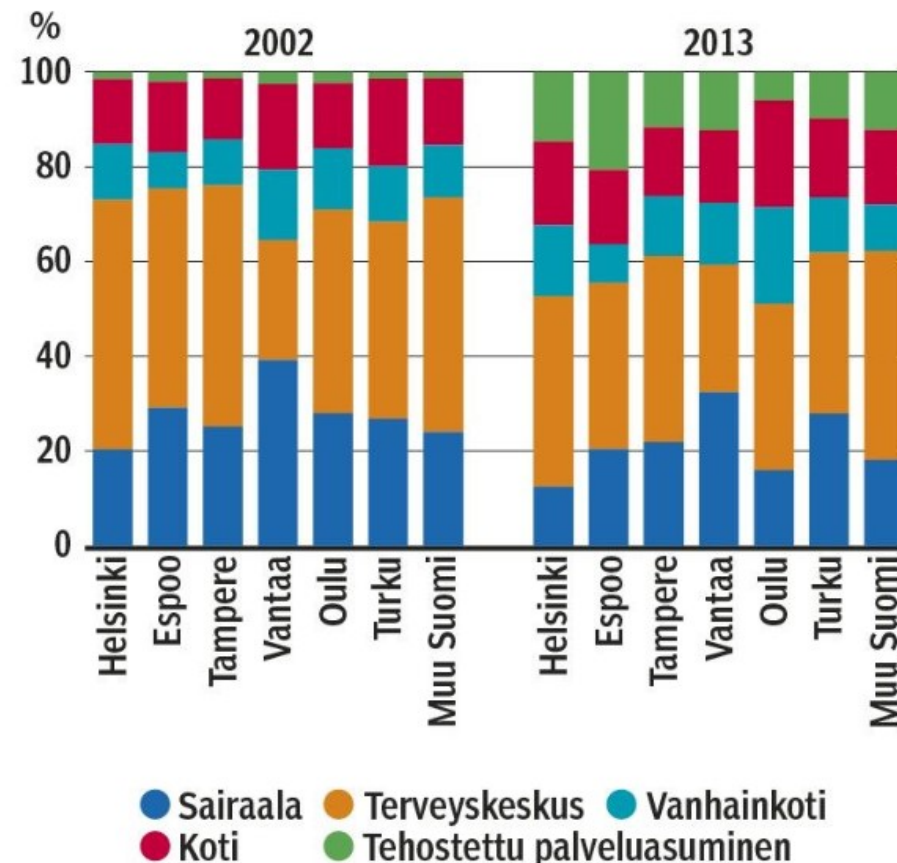

Kuolinpaikka suurissa kaupungeissa ja muualla Suomessa

- Merkittäviä eroja kaupunkien välillä
 - Erot palvelujen tarjonnassa
 - Erot väestön ikärakenteessa
- Merkittäviä muutoksia ajassa
- Uudempaa kaupunkikohtaista tietoa ei saatavilla

KUVIO 3.

Kuolinpaikka suurimmissa kaupungeissa ja muualla Suomessa v. 2002 ja 2013.

Kuolinpaikka (%) Suomessa ja Norjassa vuonna 2011

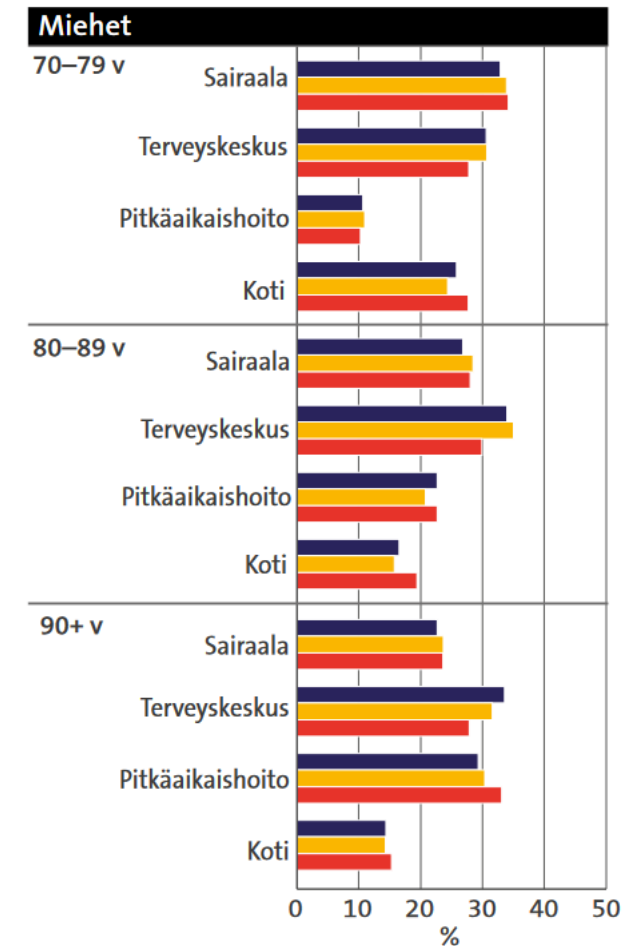
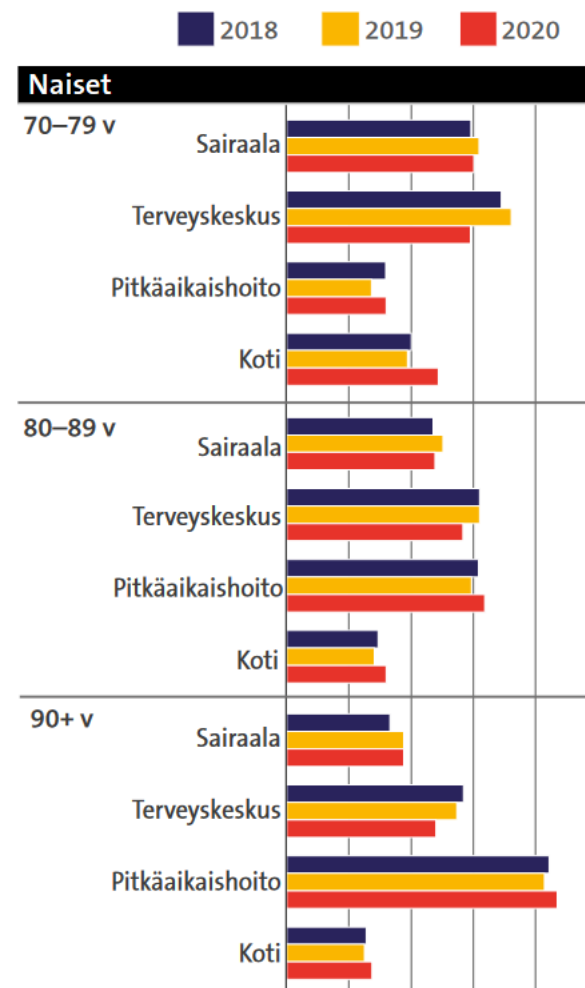
	Suomi	Norja
Sairaala	21	32
Terveyskeskus	46	
Vanhainkoti	12	55
Tehostettu palveluasuminen	7	2
Muu (koti)	15	11

- Molemmissa maissa melko pieni osuus kuolee sairaalassa
- Mahdollisuus viettää elämän viimeiset päivät ja viikot lähempänä kotia

Viime aikainen kehitys

- Koti ja pitkäaikaishoito kuolinpaikkana yleistyivät korona-aikana (2020)
- Terveyskeskuksen rooli ei niin suuri kuin aiemmin

Lopuksi

- Jatkotutkimusaiheita:
 - Pidempi, yhtenäinen aikasarja
 - Mitä rekisterit eivät kerro?
 - Yksilöiden preferenssit ja niiden toteutuminen
 - Elämän loppuvaiheen hoidon laatu
 - Esim. SHARE end-of-life -aineisto: kysymyksiä viimeisestä elinvuodesta
- Hoidon suunnittelu ja varautuminen tärkeää
- Osaamista elämän loppuvaiheen hoitoon on oltava saatavilla kaikissa hoitopaikoissa

Lähteet

- Aaltonen M 2015: Patterns of care in the last two years of life. Care transitions and places of death of old people. Acta Universitas Tamperensis 2094.
- Forma L, Jylhä M, Aaltonen M, Raitanen J, Rissanen P 2012: Vanhuuden viimeiset vuodet - pitkäaikaishoito ja siirtymät hoitopaikkojen välillä. Helsinki: Kunnallisan kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisusarja 69/2012.
- Forma L, Aaltonen M, Pulkki J, Raitanen J, Rissanen P, Seinelä L, Valvanne J, Jylhä M 2018: Pitkäaikaishoito viimeisenä elinvuotena suurissa kaupungeissa ja muualla Suomessa 2002–2013 – rekisteritutkimus. Suomen Lääkärilehti 73, 2086–2091.
- Forma L, Aaltonen M, Raitanen K, Anthun KA, Kalseth J 2020: Place of death among old people in Finland and Norway. Scandinavian Journal of Public Health 48, 817-824. <https://doi.org/10.1177/1403494820944073>
- Forma L, Pulkki J, Raitanen J, Jylhä M, Aaltonen M 2023: Miten ikääntyneiden sosiaali- ja terveysten palvelujen käyttö muuttui koronapandemian alkuvaiheessa? Yhteiskuntapolitiikka 88, 420–429.
- Lunney JR, Lynn J, Foley DJ, Lipson S, Guralnik JM 2003: Patterns of functional decline at the end of life. JAMA 289(18):2387-92. doi: 10.1001/jama.289.18.2387. PMID: 12746362.
- Lämsä R, Niemi M, Seppänen M 2021: Koti sairaalana – Onnistuneen kotisairaaloiminnan edellytykset. Kunnallisan kehittämissäätiön julkaisuja 40/2021.

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Gerontologia 2026

Sukupolvien ketjussa

10.–12.6.2026, Kuopio

SG
SUOMEN
GERIATRIT[®]

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kiitos!

leena.forma@uef.fi

uef.fi

